

Economische Visie West Betuwe 2030

Opgesteld met steun van:
Buck Consultants International
Nijmegen, mei 2021

West Betuwe: fruitgemeente op kruispunt van Nederland

Belangrijk onderdeel van Fruitdelta Rivierenland

Inhoudsopgave

Blz.

Hoofdstuk 1	Inleiding	1
Hoofdstuk 2	Uitgangssituatie: economisch DNA	3
2.1	Het economisch verhaal van West Betuwe	3
2.2	Feiten & cijfers	3
2.3	Resultaten ondernemerspeiling	7
2.4	Samenvattende SWOT	10
Hoofdstuk 3	Ambitie 2030	11
3.1	Economische ambitie en doelen	11
3.2	Speerpunten	12
Hoofdstuk 4	Benutten kansen speerpuntsectoren	14
4.1	Inleiding	14
4.2	Toekomstbestendige agribusiness	14
4.3	Meer meerwaarde uit logistiek	17
4.4	Maak het in West Betuwe	19
4.5	Recreatie en toerisme	21
4.6	Detailhandel	22
Hoofdstuk 5	Versterken vestigingsklimaat	25
5.1	Inleiding	25
5.2	Voldoende arbeidspotentieel	25
5.3	Ruimte voor bedrijvigheid	27
5.4	Vitale kernen en buitengebied	33

Hoofdstuk 6 **Slagvaardige uitvoering**

35

6.1	Inleiding	35
6.2	Organisatie	35
6.3	Financiële consequenties	36
6.4	Monitoring en evaluatie	37

Hoofdstuk 1   **Inleiding**

Achtergrond

West Betuwe is een jonge gemeente in Rivierenland. De gemeente is op 1 januari 2019 ontstaan uit een fusie van de voormalige gemeenten Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen. West Betuwe bestaat uit 26 kernen en telt ruim 50.000 inwoners. De gemeente is gelegen tussen de Waal en de Linge en ligt op het kruispunt van assen: Oost-West via de A15 en Noord-Zuid via de A2. West Betuwe kent een bijzonder aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit door de ligging in het rivierengebied en de aanwezigheid van vele fruitteeltbedrijven. De aanwezigheid van 5.500 bedrijven en instellingen en een werkgelegenheid van 27.800 personen maakt de gemeente economisch dynamisch. De ambitie is om dit te blijven in de toekomst: West Betuwe is en blijft een ondernemende gemeente.

De gemeente West Betuwe wil met behulp van een heldere ***Economische Visie 2030*** het vestigingsklimaat in de gemeente verbeteren. Het functioneren van de lokale economie en arbeidsmarkt wordt vooral bepaald door macro-economische ontwikkelingen en het ondernemerschap en innoverend vermogen en de kwaliteit van medewerkers van bedrijven en instellingen. De rol van de gemeente is bescheiden, maar niet onbelangrijk. De gemeente heeft vooral een rol om gewenste economische ontwikkelingen en activiteiten te stimuleren en te faciliteren. De economische visie geeft hieraan richting.

Deze visie is tot stand gekomen op basis van vier bouwstenen:

- *Economische foto*: analyse van het huidige economisch functioneren van de gemeente op basis van verschillende (vooral cijfermatige) bronnen. De highlights van deze analyse zijn opgenomen in hoofdstuk 2 van deze economische visie.
- *Ondernemerspeiling*: een enquête is uitgezet onder ondernemers om te achterhalen wat hun mening is over het vestigingsklimaat in de gemeente. In hoofdstuk 2 zijn uitkomsten van de ondernemerspeiling opgenomen.
- *Interviews met betrokken ambtenaren en alle B&W-leden*: in gesprekken met projectgroep van ambtenaren uit verschillende beleidsdomeinen en alle leden van het College van B&W is ingegaan op de economische ambities, speerpunten en prioritaire acties voor de gemeente.
- *Raadsvergadering*: in een beeldvormende raad op 5 januari 2021 is met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en kennisinstellingen en de raad gediscussieerd over economische kansen en opgaven voor de gemeente.

De uitgebreide resultaten van de Economische foto en de Ondernemerspeiling zijn in een separaat document beschikbaar bij de gemeente.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beknopte schets gegeven van de situatie van de lokale economie en arbeidsmarkt anno 2020. In hoofdstuk 3 staat de ambitie van de gemeente tot 2030 centraal. In hoofdstuk 4 en 5 wordt uitgewerkt welke acties de gemeente in de periode 2021-2025 gaat ondernemen om deze ambitie te realiseren. Hoofdstuk 4 gaat in op hoe de gemeente de kansen binnen verschillende speerpuntsectoren wil benutten en hoofdstuk 5 op de inzet voor een veerkrachtige arbeidsmarkt, voldoende ruimte voor bedrijvigheid en het vitaal houden van dorpen en kernen. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de organisatie en financiering van de uitvoering van het economisch beleid.

Hoofdstuk 2   **Uitgangssituatie: economisch DNA**

2.1   Het economisch verhaal van West Betuwe

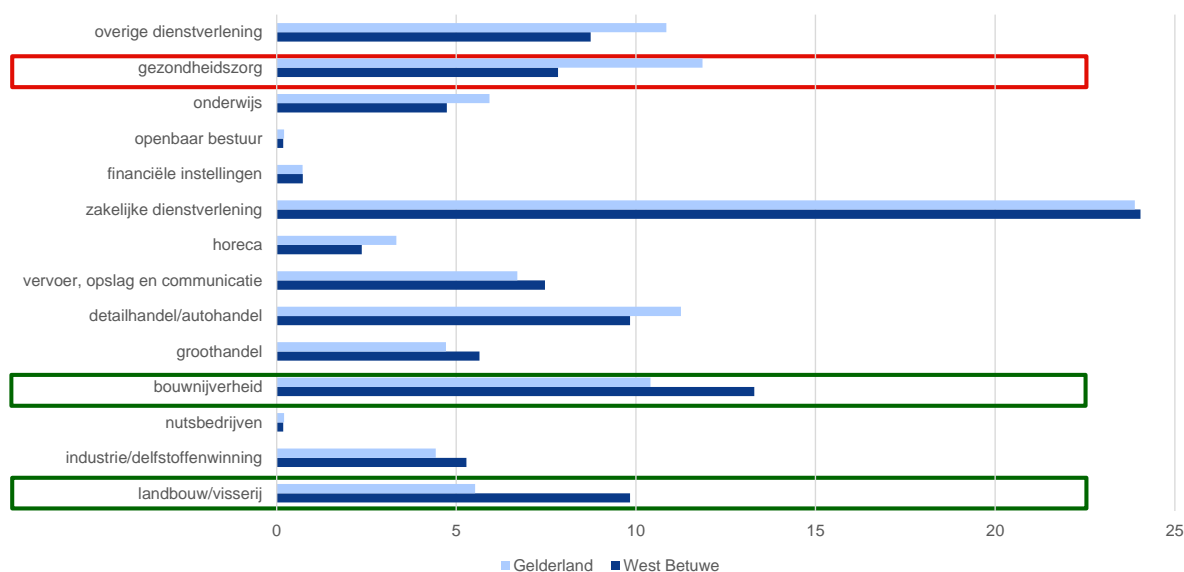
West Betuwe is een middelgrote gemeente met ruim 50.000 inwoners, waarvan Geldermalsen met ruim 10.000 inwoners de grootste kern is. West Betuwe heeft een landelijk karakter en bestaat uit 26 kernen en een aantrekkelijk buitengebied. In de gemeente zijn 5.500 bedrijven gevestigd waar 27.800 personen werken. De afgelopen jaren is de werkgelegenheid in West Betuwe sterk gegroeid (+2.300 banen in de periode 2017-2019). De gemeente beschikt over een grote agrarische sector met een specialisatie in fruitteelt en in glastuinbouw. Dit vormt de economische basis van de agribusiness, waarin ook bedrijven met activiteiten in verwerking, handel, toelevering en logistiek actief zijn. West Betuwe ligt strategisch op de kruising van belangrijke Noord-Zuid (A2) en Oost-West assen (A15 en de Waal). Dit vormt de basis voor de omvangrijke logistieke sector in de gemeente. De aantrekkelijke natuurlijke omgeving in de gemeente (bloesem, fruit en het rivierenlandschap) vormt het fundament van de sector toerisme & recreatie. Ook zijn er in de gemeente verschillende maakindustriële bedrijven gevestigd (o.a. machinebouw en verwerking agribusiness en bedrijven in bouw & interieur). Het West Betuwse bedrijfsleven kent een opmerkelijk hoog aandeel familiebedrijven. De beroepsbevolking van West Betuwe omvat 28.000 personen en het werkloosheidspercentage is relatief laag. De gemeente vergrijst waardoor het arbeidspotentieel onder druk kan komen te staan. In West Betuwe liggen 29 bedrijventerreinen waar slechts beperkt kavels beschikbaar zijn. De gemeente heeft een prettig woon- en leefklimaat gebaseerd op rust, ruimte, groen en leefbaarheid. West Betuwe is op het gebied van economische structuurversterking actief in samenwerkingsverbanden gericht op drie speerpunten: Greenport Gelderland (tuinbouw), Logistics Valley (logistiek), het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT). Daarnaast werkt de gemeente regionaal samen in Fruitdelta Rivierenland.

2.2   Feiten & cijfers

Economische structuur

In West-Betuwe zijn 5.500 bedrijven en instellingen gevestigd waar 27.800 personen werken. In de sectorsamenstelling is zichtbaar dat vooral private sectoren oververtegenwoordigd zijn. Dit zijn de agrarische sector, handel, logistiek en in mindere mate industrie en bouw. De meer publieke sectoren zoals zorg, onderwijs en overheid zijn ondervertegenwoordigd. Dit wijst erop dat West Betuwe een ondernemende gemeente is, waar vooral het bedrijfsleven de basis vormt onder de werkgelegenheid.

Figuur 2.1 Vestigingen naar sector (aandeel in totaal) West Betuwe en Gelderland 2019

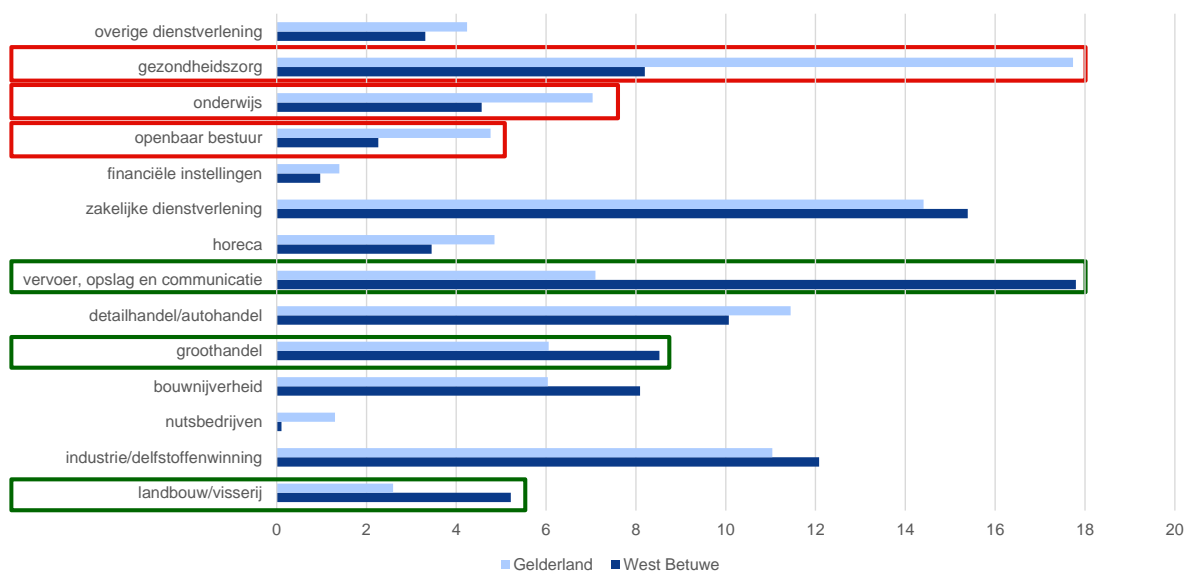

Bron: PWE 2019, bewerking BCI

In de periode 2010-2019 is het aantal vestigingen met 1.000 toegenomen, met name in de zakelijke dienstverlening, zorg en bouw, sectoren met veel ZZP'ers. Daarentegen zijn er ook relatief veel bedrijven gestopt, met name in de land- en tuinbouw.

West Betuwe kent relatief veel familiebedrijven. Het aandeel banen bij familiebedrijven is met 49% fors hoger dan dat van Gelderland (33%) en Nederland (29%).

Figuur 2.2 Werkgelegenheid naar sector (aandeel in totaal) West Betuwe en Gelderland 2019

Bron: PWE 2019, bewerking BCI

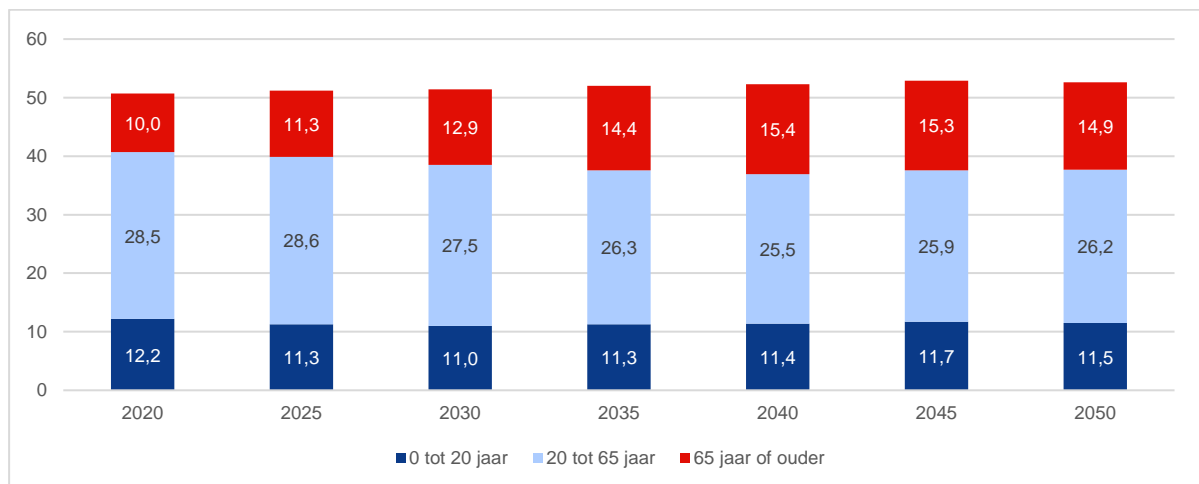
Vervoer, opslag & communicatie (4.950 werkzame personen), zakelijke dienstverlening (5.280) en industrie (3.360) zijn de sectoren met de meeste arbeidsplaatsen.

In de periode 2010-2019 is de werkgelegenheid in West Betuwe met 3.200 banen gegroeid (+13%). De groei was vooral sterk tussen 2017 en 2019 (+2.300 banen). De groei in West Betuwe is twee keer zo hoog als de groei in de regio Zuidwest-Gelderland (6%), de provincie (6%) en op nationaal niveau (7%). Kortom, het gaat vanuit economisch perspectief goed met de gemeente.

Arbeidsmarkt

West Betuwe heeft 50.700 inwoners, waarvan er 28.000 worden gerekend tot de beroepsbevolking. De leeftijdsamenstelling van de beroepsbevolking in West Betuwe verschilt nauwelijks van die van Gelderland. Voor de komende decennia wordt een beperkte groei van het aantal inwoners verwacht, tot 52.700 in 2045, waarna de bevolking stabiliseert. Aangezien de omvangrijkste leeftijdsgroep die tussen 45-60 jaar is, krijgt ook West Betuwe te maken met enige vergrijzing. Voor het bedrijfsleven betekent dit dat het arbeidsaanbod vanuit de lokale beroepsbevolking onder druk komt te staan.

Figuur 2.3 Bevolkingsontwikkeling West Betuwe (x1000)

Bron: CBS 2019

West Betuwe heeft een lichte oververtegenwoordiging van laagopgeleiden in de beroepsbevolking (25% tegenover 22% in Gelderland als geheel). In een economie waar digitalisering, automatisering/robotica en continue vernieuwing steeds belangrijker worden, is het wenselijk het risico van een tweedeling tussen de hoog- en laagopgeleide bevolking te voorkomen. Arbeidsmarktbreed werk maken van *21st century skills* (techniek, digitaal/ICT, etc.) en een goede aansluiting tussen arbeidsmarkt en (praktisch) onderwijs is dan ook een must. Met de Fruit Tech Campus wordt reeds ingezet op vernieuwend onderwijs op het gebied van teelt, technologie en data binnen de fruitsector.

Een derde deel van de banen in West Betuwe wordt ingevuld door inwoners uit de gemeente en twee derde door mensen uit de ruime regio. Omgekeerd is de uitgaande pendel ongeveer even groot als de inkomende.

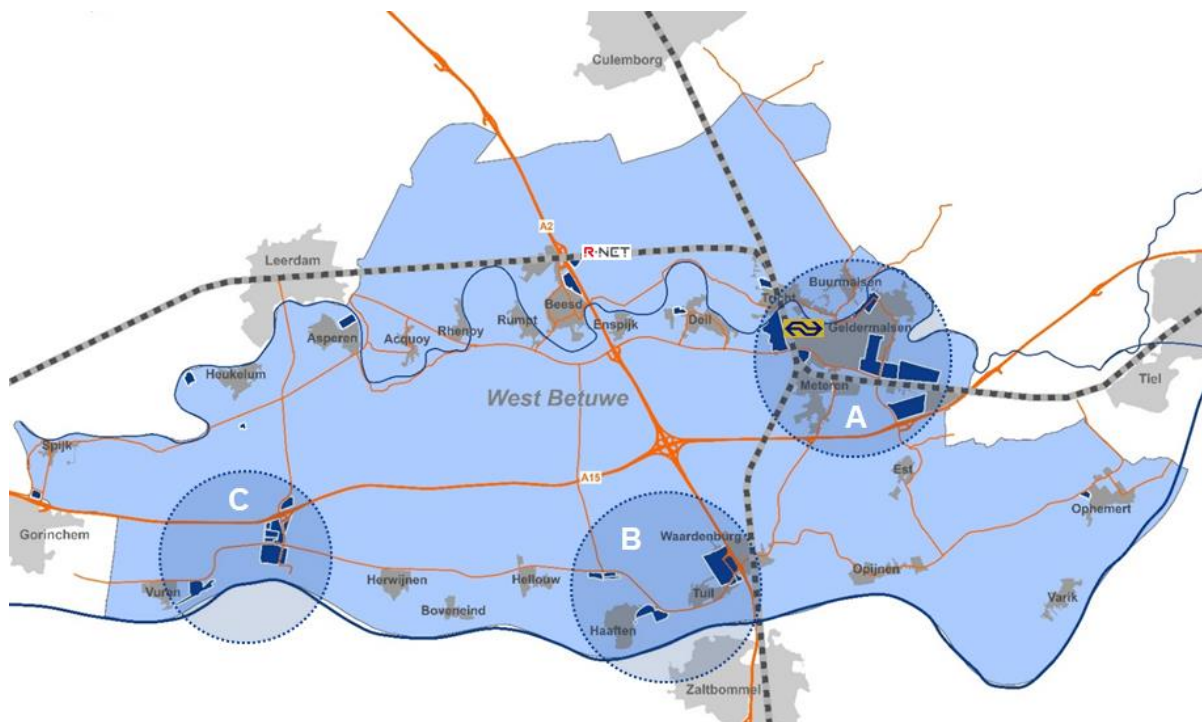
Het werkloosheidspercentage in West Betuwe ligt op 2,4% (CBS, 2019). Tussen 2014-2019 is de werkloosheid in de gemeente continue gedaald. De werkloosheid in West Betuwe ligt onder het niveau van Rivierland, Gelderland en Nederland. Het aantal mensen dat qua werk aan de zijlijn staat, is dus relatief laag, maar omvat nog steeds een substantiële groep mensen.

In West Betuwe draagt een substantieel aantal arbeidsmigranten bij aan het economisch functioneren van het bedrijfsleven, met name in de landbouw en logistiek. Exacte cijfers ontbreken, maar het is belangrijk om voor deze groep te zorgen voor goede huisvesting en maatschappelijke verankering indien ze langer blijven.

Bedrijfsomgeving

West Betuwe heeft 29 bedrijventerreinen (inclusief faseringen en zachte plannen) met een totale netto omvang van 370 hectare. Er zijn drie clusters van terreinen te onderscheiden, die dichtbij de op- en afritten van de A15 en A2 liggen, namelijk Geldermalsen (161 ha), Vuren (72 ha) en Waardenburg/Haften (62 ha).

Figuur 2.4 Bedrijventerreinen in West Betuwe 2020

Bron: BCI, op basis van IBIS/Gemeente West Betuwe

Voor meer feiten en cijfers over het Economisch DNA van West Betuwe wordt verwezen naar de bouwsteenrapportages 'Economische Foto West Betuwe' en de 'Bedrijventerreinenatlas West Betuwe'.

2.3 Resultaten ondernemerspeiling

De inbreng van ondernemers is onmisbaar om het gemeentelijk beleid goed aan te laten sluiten bij de wensen van het lokale bedrijfsleven. Daarom is via ondernemersverenigingen een enquête verspreid onder het bedrijfsleven in West Betuwe. Deze heeft 51 bruikbare reacties opgeleverd waarvan 46 de volledige enquête hebben ingevuld. Hiermee vormt de enquête een indicatieve thermometer van het ondernemersklimaat in de gemeente vanuit het perspectief van het bedrijfsleven. Hieronder zijn de highlights uit de enquête weergegeven inzake (1) algemeen en bereikbaarheid, (2) ondernemersklimaat en bedrijfsomgeving, (3) verwachtingen voor de toekomst (4) en aanbevelingen voor het gemeentelijk beleid.

1 Algemeen en bereikbaarheid

	Zeer goed	Vrij goed	Neutraal	Vrij slecht	Zeer slecht	Weet niet
Aantrekkelijkheid West Betuwe voor bedrijven	3	14	21	5	-	3
Bereikbaarheid met de auto	29	17	3	1	-	1
Bereikbaarheid met het OV	5	3	13	19	8	3
Bereikbaarheid met de fiets	27	16	6	1	-	1
Truckparkeren in de openbare ruimte	6	3	9	3	12	18
Laadpalen voor elektrisch vervoer	-	5	6	6	20	14

Conclusies:

- West Betuwe wordt gezien als behoorlijk aantrekkelijke gemeente om in te ondernemen.
- Bereikbaarheid met de auto en fiets zijn sterke punten. Dit past bij de gunstige ligging en ontsluiting van de gemeente.
- OV-bereikbaarheid is een aandachtspunt. De fijnmazigheid en frequentie van het OV in de gemeente is in lijn met het landelijk karakter.
- Truckparkeren (in principe op eigen terrein) en laadpalen voor elektrisch vervoer zijn uitdagingen voor de gemeente en het bedrijfsleven.

2 Ondernemersklimaat en bedrijfsomgeving

	Zeer goed	Vrij goed	Neutraal	Vrij slecht	Zeer slecht	Weet niet
Hoe ervaart u de selectie en werving van nieuw personeel?	-	9	7	16	6	8
Uitstraling van panden in de buurt	5	29	10	3	1	3
Uitbreidingsmogelijkheden	1	13	15	8	8	6
Veiligheid (afwezigheid overlast en criminaliteit)	5	19	20	3	2	2
Ik ben tevreden over de duurzaamheid van mijn pand	13	9	14	7	3	3
Gezamenlijke aanpak verduurzaming van bedrijfspanden kan meerwaarde hebben	6	19	17	3	2	2

Conclusies:

- Werven van nieuw personeel is een belangrijke uitdaging voor het bedrijfsleven in West Betuwe. Dit past bij het beeld uit de arbeidsmarktanalyse (§2.2).
- De bedrijfsomgeving wordt goed gewaardeerd. Panden hebben een prima uitstraling en er is weinig criminaliteit en overlast.
- Uitbreidingsmogelijkheden vormen een aandachtspunt. De enquête geeft een gematigd positief beeld hierover, terwijl uit de Bedrijventerreinenatlas blijkt dat er nauwelijks ruimte beschikbaar is. In onderdelen 3 en 4 van de enquête wordt bovendien duidelijk dat er een uitbreidingsbehoefte is onder het bedrijfsleven.
- Duurzaamheid van bedrijfspanden is behoorlijk naar tevredenheid van ondernemers. Desalniettemin zien zij meerwaarde in een gezamenlijke verduurzamingsaanpak.

3 Verwachtingen voor de toekomst

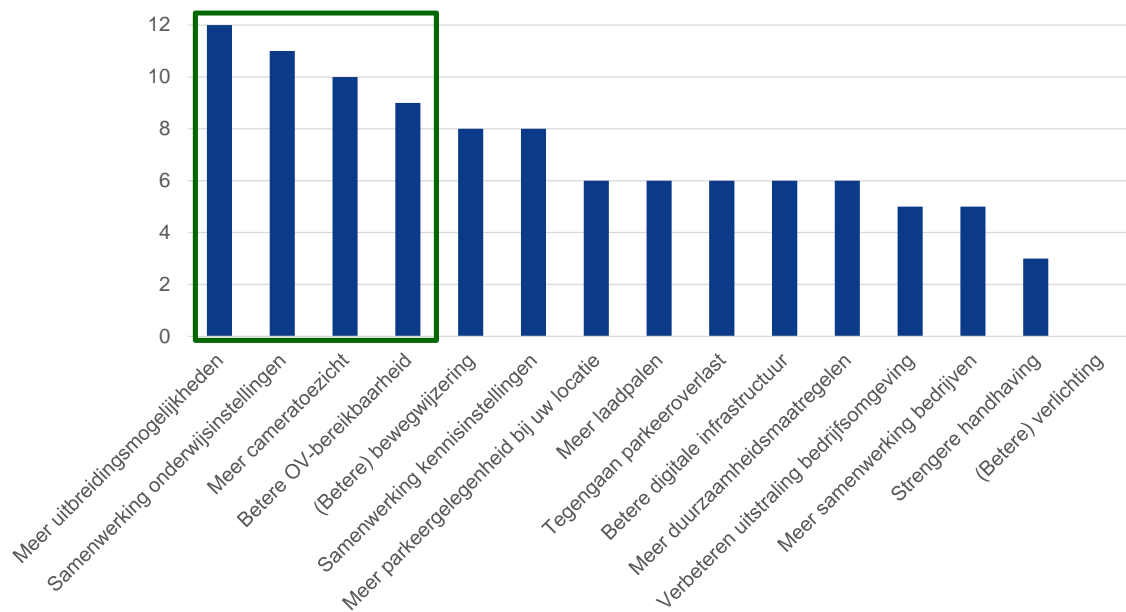
Bent u van plan om binnen vijf jaar uw bedrijf te verplaatsen?	Aantal
Nee, ik blijf gevestigd op mijn huidige locatie	40
Nee, ik verwacht binnen vijf jaar te stoppen	2
Ja, ik ben van plan te verhuizen naar een andere locatie <u>binnen</u> de gemeente West Betuwe	3
Ja, ik ben van plan te verhuizen naar een andere locatie <u>buiten</u> de gemeente West Betuwe	-
Anders	4

Heeft u plannen om uw bedrijf binnen vijf jaar uit te breiden?	Aantal
Ja, ik verwacht uit te breiden	22
Nee, ik verwacht aan de huidige ruimte genoeg te hebben	22
Nee, ik verwacht minder ruimte nodig te hebben	1
Nee, ik verwacht binnen vijf jaar te stoppen	2
Anders	2

Conclusies:

- Bedrijven zijn sterk verankerd op hun huidige locatie en de meeste hebben geen vertrek-wensen. Dit is in lijn met de aantrekkelijkheid van de gemeente om in te ondernemen (onderdeel A).
- Een substantiële groep bedrijven verwacht binnen vijf jaar uit te breiden. Het is belangrijk om voor deze bedrijven ook ruimte te hebben wanneer zij uit hun jasje groeien.

4 Aanbevelingen gemeentelijk economisch beleid

De vier belangrijkste aanbevelingen vanuit het bedrijfsleven voor de gemeente zijn:

- Zorgdragen voor voldoende uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijven. Zoals eerder duidelijk is geworden, zijn er diverse bedrijven met uitbreidingsplannen in West Betuwe en is het aanbod van bedrijventerrein beperkt. Hier ligt dus een belangrijke opgave.
- Bijdragen aan de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven. Dit in lijn met de knelpunten die bedrijven ervaren bij het aantrekken van nieuw personeel. Een vitale arbeidsmarkt moet dus een speerpunt zijn voor West Betuwe.

- Meer cameratoezicht. Eerder is duidelijk geworden dat bedrijven veiligheid en afwezigheid van criminaliteit hoog waarderen. Wanneer er signalen zijn van overlast en criminaliteit is meer cameratoezicht één van de mogelijke oplossingen.
- Betere OV-bereikbaarheid. De gemeente neemt deel aan Programma A2 Deil – Vught, zet zich in voor een Intercity-status voor station Geldermalsen en heeft diverse mobiliteitsinitiatieven/-oplossingen lopen (bijv. buurtbussen en Automobiel). Eventuele aanvullende acties worden opgenomen in het Mobiliteitsprogramma 2021-2025 dat momenteel wordt opgesteld.

2.4 Samenvattende SWOT

Op basis van de economische foto is een overzicht gemaakt van de sterkten en zwakten resp. kansen en bedreigingen¹ van de lokale economie en arbeidsmarkt.

Kracht	Zwaktes
▪ Vitale economie met sterke werkgelegenheidsgroei	▪ Veel stoppende bedrijven in land- en tuinbouw
▪ Beeldbepalende bedrijven in agribusiness en logistiek	▪ Economie deels conjunctuurgevoelig
▪ Veel starters in zakelijke dienstverlening en bouw	▪ Beperkt ankerpunten kennis/innovatie (hoger onderwijs, grote bedrijven)
▪ Veel familiebedrijven (met lange investeringshorizon)	▪ Flexibilisering arbeidsmarkt resulteert in sociale uitdagingen
▪ Gunstige ontwikkeling werkloosheid	▪ Lichte oververtegenwoordiging lager opgeleiden in beroepsbevolking
▪ OV-bereikbaarheid via treinstations in Geldermalsen en Beesd	▪ Congestie A2 en A15 (pre-corona) zet bereikbaarheid onder druk
▪ Sterk organiserend vermogen, veel ondernemersverenigingen	▪ Voorzieningsniveau in (kleine) kernen onder druk
▪ Veel opleidingsmogelijkheden in omliggende regio's	▪ Woningmarkt onvoldoende ingespeeld op vergrijzing, jongeren en arbeidsmigranten
▪ Bedrijfskavels beschikbaar op bedrijventerreinen	▪ Versnipperde voorraad bedrijventerreinen (27 locaties)
▪ Maakindustrie: behoorlijk omvang en interessante bedrijven	
Kansen	Bedreigingen
▪ Koploperrol pakken in verduurzaming fruitteelt	▪ Winkelaanbod onder druk door e-commerce en corona
▪ Agrifood & tech in buurregio's (o.a. Agrifood Capital en Foodvalley)	▪ Groeisector zorg sterk ondervertegenwoordigd in de gemeente
▪ E-commerce als logistieke groeiemarkt (gunstige ligging)	▪ Fruitteelt ervaart onzekerheid exportmarkten (Brexit, Rusland, etc.)
▪ Containerterminal/kades Tiel/Haaften voor duurzaam transport	▪ Stikstofcrisis zet landbouw en bouwsector onder druk
▪ Samenwerking HBO-MBO-bedrijfsleven in fruitteelt en logistiek	▪ Vergrijzing en beperkte groei beroepsbevolking (na 2025)
▪ Doorontwikkeling recreatie & toerisme (post-Corona)	▪ Vertrek jong talent dat zich na studie niet vestigt in West Betuwe
▪ Kansen energietransitie in landbouw, bouw en logistiek	▪ Beperkte investeringen in toekomstbestendigheid werklocaties
▪ Huisvestingsmogelijkheden bedrijven buiten bedrijventerreinen	▪ Spanningsveld tussen uitbreiding bedrijvigheid/voorzieningen (o.a. teeltondersteunende) en kwaliteit van landschap
▪ Kansen bedrijvigheid rond opwaardering station Geldermalsen	▪ Onzekere economische effecten Corona-crisis
▪ Energietransitie en vergroening bedrijventerreinen	

In de volgende hoofdstukken wordt beschreven welke sterkten en kansen de gemeente vooral wil benutten en hoe wordt omgegaan met de zwaktes en bedreigingen.

¹ Zgn. SWOT, gebaseerd op de Engelse termen Strengths & Weaknesses en Opportunities & Threads.

Hoofdstuk 3 **Ambitie 2030**

3.1 Economische ambitie en doelen

De gemeente West Betuwe maakt zich – samen met haar inwoners, bedrijfsleven en onderwijs – sterk voor een vitale en duurzame lokale economie met voldoende werkgelegenheid en veerkracht van bedrijven en beroepsbevolking. Daartoe wordt ingezet op een aantrekkelijk vestigingsklimaat waarbij ruimte voor ondernemerschap wordt gecombineerd met verduurzaming en met behoud en ontwikkeling van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Dit is een (delicate) balans waarbij enerzijds ondernemers zich kunnen ontwikkelen, maar er anderzijds beperkingen zijn ten aanzien van de aard en omvang van economische activiteiten.

De gemeentelijke inzet bouwt voort op belangrijke kwaliteiten van West Betuwe:

- De bekendheid als fruitgebied, met een fraai landschap.
- De aantrekkelijkheid voor allerlei typen bedrijvigheid, mede door de centrale ligging en goede bereikbaarheid.
- De werkzame en ondernemende beroepsbevolking.
- De menselijk maat en kleinschaligheid, met veel kleine kernen.
- De samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid en in regionaal verband.

De gemeente wil dus een vitale en duurzame economie en arbeidsmarkt stimuleren, met levendige kernen en een dynamisch buitengebied binnen een kwalitatief aantrekkelijke omgeving. Vitaal betekent met voldoende flexibiliteit en ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, duurzaam vertaalt zich naar een goede balans tussen economische ontwikkeling (profit), arbeidsmarkt (people) en leefomgeving (planet).

Om invulling te geven aan de ambitie zijn de volgende vijf **hoofddoelen** geformuleerd:

- *Faciliteren ondernemerschap*: lokale ondernemers en bedrijven van buiten die qua schaal en aard van activiteiten goed passen bij West Betuwe ruimte bieden om te starten of zich in de gemeente te vestigen en hen faciliteren in hun ontwikkeling.
- *Versterken concurrentiekracht*: bedrijven waar mogelijk ondersteunen bij het vergroten van hun concurrentiekracht, onder andere door meer inzet op innovatie & talentontwikkeling.
- *Vergroten werkgelegenheid*: het bieden van baankansen voor inwoners van West Betuwe door bedrijven te faciliteren en ondersteunen in hun ontwikkeling.
- *Stimuleren duurzame ontwikkeling*: versnellen van de transitie naar een meer duurzame en circulaire economie, bijvoorbeeld door verduurzaming van bedrijfspanden.

- *Bevorderen leefbaarheid*: zorgdragen voor levendige kernen en een dynamisch buitengebied door het op peil houden van voorzieningen (vergroten bestedingen), het stimuleren van samenwerking (gezamenlijke acties en voorzieningen), een aantrekkelijk aanbod van werklocaties en het faciliteren van goede plannen.

De directe invloed van de gemeente op de lokale economie en arbeidsmarkt is beperkt, maar voor bedrijven niet onbelangrijk. Een middelgrote gemeente als West Betuwe kan niet alles tegelijk aanpakken en is zich ervan bewust dat haar (per definitie beperkte) menskracht en middelen zo slim en effectief mogelijk moet worden ingezet om de lokale economie en arbeidsmarkt te bevorderen. Dit vergt het borgen van een goed evenwicht tussen de verschillende rollen van de gemeente.

Juiste evenwicht tussen verschillende rollen van de gemeente
 Grofweg kunnen **vier verschillende rollen** van de gemeente op economisch terrein worden onderscheiden:

<ol style="list-style-type: none"> 1 Beheren. Uitvoeren van wettelijke taken (bijv. vergunningverlening, handhaving) 2 Faciliteren. Het creëren van ruimte voor ondernemen, verbeteren van bereikbaarheid, e.d. 3 Coördineren & verbinden. Bijeen brengen van partijen (publiek en privaat) op lokaal en (boven-) regionaal niveau 4 Aanjagen & stimuleren. Het actief aanjagen en stimuleren van de economie (bijv. in de vorm van economische projectontwikkeling of financiering op het gebied van innovatie, duurzaamheid, talentontwikkeling, e.d.). 	
---	---

Daarbij hoeft de gemeente niet alles zelf te doen, maar kan men aansluiten bij samenwerkingspartners op verschillende niveaus:

- Lokaal: ondernemersverenigingen, onderwijsinstellingen en belangengroepen van inwoners.
- Regionaal: buurgemeenten, FruitDelta c.q. Regio Rivierenland en uitvoeringsorganisaties als RBT Rivierenland, RW POA Rivierenland, Werkzaak Rivierenland, etc..
- Provinciaal: Greenport Gelderland/Fruitpact, Logistics Valley, Provincie Gelderland, OostNL, etc.
- Nationaal: profiel als fruitteeltgemeente en logistieke hub, en lid van P10, een samenwerkingsverband van inmiddels 29 grote plattelandsgemeenten.

3.2 Speerpunten

Om de ambitie en bijbehorende doelstellingen te bereiken, zijn - op basis van de economische kwaliteiten (economisch DNA), de geformuleerde ambitie en doelen, en de

invloedsfeer van de gemeente – twee speerpunten gekozen met zes actielijnen. Op deze manier kan de gemeente haar middelen zo effectief mogelijk inzetten.

Speerpunt 1 Benutten van kansen in speerpuntsectoren:

- a Toekomstbestendige agribusiness
- b Meer meerwaarde uit logistiek
- c Bouwen aan maakindustrie

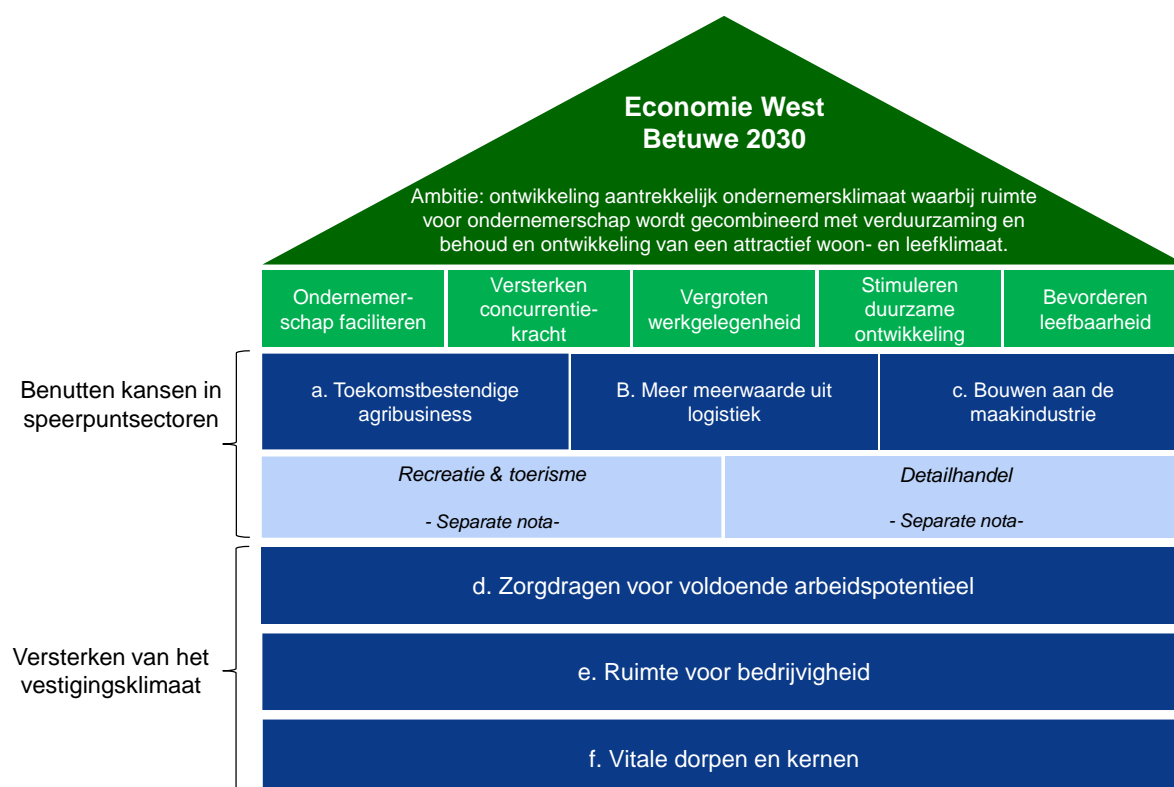
Speerpunt 2 Versterken van het vestigingsklimaat:

- d Zorgdragen voor voldoende arbeidspotentieel
- e Ruimte voor bedrijvigheid
- f Vitale dorpen en kernen

Naast de drie genoemde speerpuntsectoren zijn ook recreatie & toerisme en detailhandel voor West Betuwe belangrijk. Het beleid voor deze sectoren is in aparte trajecten uitgewerkt. Vanuit de wens om te komen tot een integrale visie is de inzet voor deze beide sectoren ook in deze visie opgenomen.

De gemeentelijke inzet in de komende periode is samengevat in onderstaand figuur.

Figuur 3.1 Speerpunten West Betuwe

In het volgende hoofdstuk worden de acties voor het benutten van de kansen in de speerpuntsectoren uitgewerkt. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de acties voor het versterken van het vestigingsklimaat beschreven.

Hoofdstuk 4 **Benutten kansen speerpuntsectoren**

4.1 Inleiding

Een belangrijke afweging bij de versterking van de economische structuur is het inzetten op meer diversificatie van typen bedrijven, zodat de economie minder gevoelig wordt voor conjunctuurveranderingen en een grotere verscheidenheid aan banen biedt, dan wel meer focus op specifieke sectoren, waarin gemeente (en regio) zich onderscheiden. Om de beperkte menskracht en middelen niet teveel te versnipperen en aan te sluiten op de strategie van Regio Rivierenland wordt vooral ingezet op versterking van de speerpuntsectoren Agribusiness, Logistiek en Recreatie & Toerisme, aangevuld met de in West Betuwe sterk aanwezig maakindustrie. Daarbij wordt tevens gekeken naar het faciliteren van bedrijven uit andere sectoren die deze speerpuntsectoren versterken, zoals ICT en zakelijke dienstverlening, alsmede naar mogelijkheden voor kruisbestuiving tussen deze sectoren, zoals tussen recreatie & toerisme en agribusiness. De focus op speerpuntsectoren maakt een gerichte, samenhangende inzet op bijpassende kennis en innovatie, onderwijs en arbeidsmarkt, werklocaties en profilering en lobby mogelijk, zonder dat kansen voor andere typen bedrijvigheid worden uitgesloten.

4.2 Toekomstbestendige agribusiness

Uitgangssituatie

Beknopte kenschets van de agribusiness in West Betuwe:

- Dé nr.1 fruitgemeente van Nederland.
- Circa 1.500 banen in primaire sector bij meer dan 500 bedrijven.
- Compleet cluster van teelt, veiling, verwerking, handel en techniek aanwezig, met toonaangevende bedrijven als Fruitmasters, Greefa, Vogelaar, etc.
- Fruitteelt van meerwaarde voor recreatie & toerisme.

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Toenemende internationale concurrentie, met name van bulkproductie in Midden- en Oost-Europa.
- Schaalvergroting in de keten.
- Verduurzaming in keten, o.a. op het vlak van energiebesparing, logistieke optimalisatie en verpakkingen.
- Innovatie, o.a. energie, teeltondersteunende voorzieningen (gewasbescherming, terugdringing van weersinvloeden) en verwerking.
- Klimaatextremen negatief voor productie.
- Groei van nevenactiviteiten bij telers/boeren.
- Voldoende arbeid van voldoende kwaliteit is een uitdaging, mede door seizoensafhankelijkheid van de productie.

Opgaven

De centrale opgave voor de agribusiness is het faciliteren van een toekomstbestendige economische en ruimtelijke ontwikkeling van met name de fruitteelt, met o.a. aandacht voor:

- Ontwikkelruimte voor fruitbedrijven op geschikte locaties (ruimtelijke inpassing, mobiliteit).
- Balans vinden tussen teeltondersteunende voorzieningen en landschappelijke kwaliteit
- Zorgen voor voldoende geschikt arbeidspotentieel (o.a. via Fruit Tech Campus, arbeidsmigranten).
- Vergroten van de innovatiegraad van het bedrijfsleven (o.a. verbindingen met WUR, HAS, Food Valley en AgriFood Capital Noordoost-Brabant).
- Voortgaande stimulering van verduurzaming, inclusief energietransitie, watergebruik en gebruik circulaire verpakkingen.
- Communicatie over kracht en innovatie in sector richting inwoners ('license to produce').

Acties

In eerste instantie wordt ingezet op de volgende acties:

1. Doorontwikkeling Fruit Tech Campus
2. Innovatie, verduurzaming en verbreding van de fruitteeltketen.
3. Evenwichtig faciliteren van teeltondersteunende voorzieningen.
4. Voortgaande promotie van West Betuwe als dé fruitgemeente.

Actie	Doorontwikkeling Fruit Tech Campus
Doel	Stimuleren van kennisontwikkeling en innovatie en voldoende aanbod van arbeid voor de hele fruitteeltketen
Aanpak	Op initiatief van bedrijfsleven, onderwijs (Helicon, Aeres) en gemeente is recent de Fruit Tech Campus opgericht als kristallisatiepunt voor uitbouw van relevante opleidingen, kennisontwikkeling en open innovatie t.b.v. de fruitteelt en gerelateerde keten van toeleveranciers, verwerkende bedrijven, handel en logistiek. Naast het voorzien in voldoende opgeleid (agrarisch, technisch, etc.) personeel is stimulering van verduurzaming en innovatie binnen de hele keten een belangrijke opgave, die – ook na de startfase tot 2023 - moet worden voortgezet. Bij innovatie gaat het o.a. om de stimulering van precisietechnieken in de teelt en verwerking op basis van sensoren en data, robots, drones, etc.
Trekker	Stichting Fruit Tech Campus
Partners	Regionale bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen (Helicon, Aeres, zo mogelijk de komende jaren uit te breiden met HAS en WUR) en Fruitpact
Rol gemeente	Faciliteren, o.a. via aanloopfinanciering en vergunningverlening
Indicatie budget	€325.000 voor periode 2020-2023 (binnen begroting)
Indicatie uren	1.600

Actie	Innovatie, verduurzaming en verbreding van de fruitteeltketen
Doel	In aanvulling op de inzet via de Fruit Tech Campus ontwikkelt de gemeente ook vanuit de eigen rol in regionaal verband acties om de fruitteelt meer toekomstbestendig te maken
Aanpak	Bevordering van verbreding en verduurzaming van de fruitteeltketen via de Gebiedsvisie Proeftuinen Opstellen van een toetsingskader voor nevenactiviteiten op fruitteeltbedrijven Bevorderen van innovatie via het RIF
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Ondernemers in fruitteeltketen, partners in Fruitpact
Rol gemeente	Stimuleren, faciliteren en beheren
Indicatie budget	€15.000 voor Gebiedsvisie Proeftuinen in 2022 €15.000 voor opstellen toetsingskader nevenactiviteiten in 2024
Indicatie uren	PM

Actie	Evenwichtig faciliteren van teeltondersteunende voorzieningen
Doel	Faciliteren van toekomstbestendige fruitteelt, met oog voor behoud van aantrekkelijke landschap
Aanpak	Ontwikkeling van afwegingskader, waarmee teeltondersteunende voorzieningen en eventueel aanvullende activiteiten (bijvoorbeeld handel) worden toegestaan, mits ze voldoen aan bepaalde voorwaarden. In het kader van het project Boomgaard van de Toekomst wordt ingezet op nieuwe teeltsystemen om de fruitproductie te verduurzamen en kwaliteit te borgen. De benodigde teeltondersteunende voorzieningen bieden kansen voor dubbelgebruik (o.a. de opwekking van zonne-energie), maar mogen op specifieke plekken niet ten koste gaan de aantrekkelijkheid van het landschap voor recreanten en toeristen.
Trekker	Gemeente
Partners	Partners in Fruitpact

Rol gemeente	Beheren en faciliteren
Indicatie budget	€ 15.000 in 2023
Indicatie uren	100

Actie	Voortgaande promotie van West Betuwe als dé fruitgemeente
Doel	In regionaal verband (FruitDelta Rivierenland) en bij eigen communicatie-uitingen van de gemeente sterk accent leggen op West Betuwe als dé fruitgemeente van Nederland
Aanpak	Actieve inzet binnen regionale branding en lobby en aanscherpen van eigen communicatie van de gemeente gericht op specifieke doelgroepen
Trekker	Gemeente West Betuwe (EZ en Communicatie)
Partners	Regio / FruitDelta Rivierenland, lokale bedrijfsleven en onderwijs
Rol gemeente	Stimuleren en coördineren
Indicatie budget	€10.000,- per jaar voor periode 2021-2024 (binnen begroting via gebiedsmarketing)
Indicatie uren	300 per jaar

4.3 Meer meerwaarde uit logistiek

Uitgangssituatie

Beknopte kenschets van de logistiek in West Betuwe:

- Regio Rivierenland, waaronder West Betuwe, is een logistieke hotspot van Nederland.
- Gunstige ligging aan A2, A15 en de Waal (terminal Tiel).
- Kwart van alle werkgelegenheid in West Betuwe te vinden in vervoer, opslag en handel.
- Sterke focus op nationale distributie (o.a. AH, Blokker, Peter Appel, Nedcargo), maar ook enkele internationaal opererende dienstverleners (bijv. Hartog & Bikker)

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Toenemende automatisering en toepassing van techniek en IT in logistieke operaties.
- E-commerce is een groeisegment, nog versterkt door Corona-crisis.
- Klimaat en duurzaamheid vragen een forse inspanning van de sector gericht op meer energievriendelijke transportwijzen en brandstoffen en opwekking van duurzame energie.
- Voldoende arbeid vormt een uitdaging, inclusief adequate huisvesting en voorzieningen voor arbeidsmigranten.
- Risico van dichtslibben van A2 en A15 op termijn (via o.a. MIRT-A2 gezocht naar oplossingen).

Opgaven

- Arbeidsmarkt laten meegroeien met technische ontwikkeling (slimme concepten, techniek en IT).
- Meer jongeren interesseren voor een baan in de logistiek.
- Verduurzaming van de transportsector (Zero Emissie, alternatieve brandstoffen (LNG, elektrisch, waterstof) en modal shift van vrachtauto naar meer binnenvaart en spoor).
- Verduurzamen van logistiek vastgoed (bijv. zonnepanelen op daken, klimaat en bestrating/groen terrein).
- Grootschalige logistieke ruimtevrage faciliteren op juiste vestigingslocaties (geen XXL-distributiecentra in gemeente, maar wel duurzame DC's met veel werkgelegenheid en toegevoegde waarde nabij op- en afritten van snelwegen).
- Behoud van voldoende doorstroming op A2 en A15 (lobby).

Acties

De acties om meer toegevoegde waarde uit de logistiek te halen, richten zich met name op:

1. Verdere verduurzaming van logistieke bedrijvigheid.
2. Faciliteren van logistiek met veel toegevoegde waarde.
3. Lobby voor blijvende bereikbaarheid van regio.

Actie	Stimuleren van verdere verduurzaming van logistieke bedrijvigheid
Doel	Meer toekomstbestendig maken van logistieke ketens en onroerend goed door terugdringing van negatieve milieu- en klimaateffecten
Aanpak	Via stimulerende en faciliterende advisering en Omgevingsbeleid bevorderen dat logistieke bedrijven meer milieuvriendelijke vervoerswijzen en brandstoffen inzetten en hun onroerend goed verder verduurzamen, o.a. door energiebesparing en inzet van duurzame energie (bijvoorbeeld zonnepanelen op daken)
Trekker	Logistics Valley en Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
Partners	Logistieke bedrijven, KennisDC Logistiek (verbonden aan HAN)
Rol gemeente	Stimuleren via energietransitie/duurzaamheidsagenda en beheren (via vergunningverlening en ODR)
Indicatie budget	Via energietransitie/duurzaamheidsagenda voor periode 2021-2024
Indicatie uren	200 per jaar

Actie	Faciliteren van logistiek met veel toegevoegde waarde
Doel	Bieden van werkgelegenheid voor lokale en regionale beroepsbevolking
Aanpak	Faciliteren van logistieke bedrijvigheid die qua aard en schaal past bij West Betuwe door het bieden van adequate ruimte en het ontwikkelen van een afwegingskader welke bedrijvigheid wel en niet wordt toegelaten (bijvoorbeeld op basis van ondergrens aan werkgelegenheid en bovengrens aan grootte)
Trekker	Gemeente West Betuwe

Partners	Logistics Valley, Regio Rivierenland, Provincie Gelderland
Rol gemeente	Faciliteren
Indicatie budget	€15.000 in 2023
Indicatie uren	100

Actie	Lobby voor blijvende bereikbaarheid van de regio
Doel	Behoud van goede bereikbaarheid (ook na corona)
Aanpak	Mede in kader van MIRT-verkenning A2-zone plus studies naar optimalisatie van A15 samen met provincie en buurgemeenten lobbyen voor goede bereikbaarheid
Trekker	Gemeente i.s.m. Regio Rivierenland
Partners	Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland en buurprovincies, buurgemeenten, lokale bedrijfsleven
Rol gemeente	Stimuleren
Indicatie budget	Via Lobby & Branding regio voor periode 2021-2025
Indicatie uren	40 per jaar

4.4 Maak het in West Betuwe

Uitgangssituatie

Beknopte kenschets van de maakindustrie in West Betuwe

- 300 bedrijven in industrie/nutsbedrijven waar ca 3.400 mensen werken.
- Sterke industriële bedrijven in food (incl. toelevering): Greefa, Coroos, Bakkerij Bouman, Flexpak en Slagerijen Kaldenberg.
- Maakbedrijven voor de bouw en interieur: Xella, Hermeta, Filoform, Meubelfabriek de Toekomst en Plan Effect.

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Digitalisering, automatisering en robotisering zorgen voor 'vierde industriële revolutie' (zgn. smart industry).
- Transitie richting smart industry vraagt om nieuwe vaardigheden en aanvullende scholing (techniek, IT, data, design) van beroepsbevolking.
- Klimaatopgave vereist verduurzaming van producten en productieprocessen.
- Onzekerheden in leveringszekerheid door corona-epidemie en geopolitieke ontwikkelingen leiden tot opnieuw bezien van toeleveringsketens en soms productie dicht bij huis

Opgaven

- Bedrijfsleven laten aansluiten op regionale en landelijke innovatie proeftuinen, fieldlabs en pilots.
- Verduurzaming van producten en productieprocessen van maakbedrijven in West Betuwe, inclusief stimulering van meer circulaire processen en verdienmodellen.
- Meer jongeren interesseren voor een baan in de maakindustrie.
- Arbeidsmarkt laten meegroeien met technische ontwikkeling (techniek, IT, data, design).

Acties

De belangrijkste acties voor de maakindustrie zijn:

1. Bieden van voldoende ruimte voor uitbreiding en vernieuwing (zie werklocaties).
2. Stimuleren van beschikbaarheid van adequaat personeel (zie arbeidspotentieel).
3. Bevorderen van aansluiting op regionale en nationale smart industry initiatieven.
4. Inzetten op (regionale) acquisitie van maakindustrie

Actie	Bevorderen van aansluiting op smart industry initiatieven
Doel	Profilering van maakbedrijven in West Betuwe, mede door stimulering van deelname in regionale nationale initiatieven
Aanpak	Recent heeft Nederland de maakindustrie 'herontdekt', o.a. de noodzaak tot verslimming en verduurzaming van het industriële MKB. Via brancheorganisaties en het Programma Smart Industry wordt gewerkt aan gezamenlijke innovatie in o.a. Fieldlabs, vergroting en vernieuwing van het arbeidspotentieel (o.a. in techniek, ICT, design, e.d.) en het meer toekomstbestendig maken van industriële bedrijven. Ook in West Betuwe zijn interessante maakbedrijven gevestigd, die deels nauw gerelateerde zijn aan fruitteelt en logistiek en zoeken naar goed opgeleid personeel en innovatiekansen. Voor kleinere bedrijven kan de gemeente een rol spelen in het stimuleren van samenwerking, verbinden met (bovenregionale) innovatieprogramma's en fieldlabs, en het profileren van de bedrijven richting opleidingen en werkzoekenden.
Trekker	Regionaal Centrum voor Techniek (RCT) Rivierenland
Partners	Lokale maakbedrijven, brancheorganisaties als FME, Metaalunie, UNETO, etc. en nationaal Programmabureau Smart Industry
Rol gemeente	Verbinden en stimuleren
Indicatie budget	Via regionaal-economisch ambtiedocument en RIF voor periode 2021-2025
Indicatie uren	40 per jaar

Actie	Inzetten op (regionale) acquisitie van maakindustrie
Doel	Acquisitie van hoogwaardige maakbedrijven voor uit te geven kavels op bedrijventerrein Hondsgemet-Noord
Aanpak	In regionaal verband opstellen van een acquisitieplan voor het werven van voor Rivierenland en West Betuwe interessante maakbedrijven
Trekker	Regionaal Acquisitie Punt (RAP) Rivierenland

Partners	Oost NL, lokale maakbedrijven als ambassadeurs en ondernemersverenigingen/brancheorganisaties als sectorkeners
Rol gemeente	Stimuleren
Indicatie budget	€20.000 in 2024
Indicatie uren	100

4.5 Recreatie en toerisme

Uitgangssituatie

Beknopte kenschets van recreatie en toerisme in West Betuwe:

- Dé bloesem- en fruitgemeente van Nederland.
- Aantrekkelijk landschap tussen en rond de Waal en de Linge.
- Rijke cultuurhistorie van kastelen, forten, Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW), landgoederen en beschermde dorpsgezichten.
- Focus op kwaliteitstoerist, met name de categorieën verbindingszoeker, inzichtzoeker en stijlzoeker.
- Ca 1.200 banen; economische waarde dagrecreatieve sector €296 mln. en van de verblijfsrecreatieve sector op €76 mln.

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Forse tegenwind door Corona-crisis (vraaguitval, 1,5m samenleving, absentie personeel), maar tegelijkertijd meer recreatie en vakanties dichtbij huis.
- Opkomst streekproducten biedt kansen.
- Vergrijzing van Nederlandse bevolking maakt 65+ers een interessante doelgroep.
- Zakelijke markt groeit.
- Toenemende aandacht voor duurzame recreatie.

Opgaven

- Verbinding van ondernemers en initiatieven t.b.v. groei omzet, bezoekers en werkgelegenheid.
- Versterken recreatieve routestructuren (wandelen en fietsen).
- Versterken recreatie en toerisme door ontwikkeling van verblijfsrecreatie en dagattracties.
- Promotie van USP's, parels en verhaallijnen van West Betuwe samen met partners.

Acties

De acties zoals opgenomen in het Beleid Recreatie en Toerisme 2020-2023:

Speerpunt 1 Verbinding	Speerpunt 2 Versterken routestructuren	Speerpunt 3 Versterken recreatie en toerisme	Speerpunt 4 Promotie
1 Verbinden van de sectoren en terreinbeheerders organisaties, 2021	5 Rivier de Linge bereikbaar maken voor eigen inwoners en recreanten, 2020-2021	12 Ontwikkelen van verblijfsrecreatie en dagattracties, 2021-2023	17 Promotie van USP's, parels en verhaallijnen waarbij de focus op de doelgroep wordt gelegd, 2021-2023
2 Verbinden van recreatieve ondernemers, 2021-2023	6 Meekoppelkansen dijkversterking; belevingspunten Waal voor inwoners en recreanten creëren, 2020-2023	13 Eenvoudiger maken van de procedures, 2021	18 Afspraken maken met de samenwerkingspartners, 2021-2023
3 Plaatsen van digitale informatie-zuilen per kern, 2021-2022	7 Ontwikkeling klompenpaden (4x), 2020-2021	14 Onderzoek doen naar gedifferentieerde tarieven toeristenbelasting, 2020	
4 Arrangementen maken van het aanbod van de recreatieve ondernemers en andere organisaties, 2021	8 Aanpassen routekaart spoorwegovergang Waardenburg, 2020	15 Onderzoek doen naar verruiming van beperkte, kleinschalige verblijfsrecreatie, 2021	
	9 Totaalaanbod routes digitaliseren en het creëren van nieuwe routes (MTB, ruiter), 2021	16 Versterken beleving op het gebied van natuur, water, erfgoed en cultuurhistorie, 2021-2023	
	10 Onderhoud routestructuren, 2020-2023		
	11 Uniforme informatievoorziening, 2021		

4.6 Detailhandel

Uitgangssituatie

Beknpte kenschets van detailhandel in West Betuwe:

- Geldermalsen hoofdwinkelgebied van gemeente, met meerdere supermarkten en meeste niet-dagelijkse winkelaanbod.
- In andere kernen beperkt winkelaanbod in centrum en soms solitaire winkels daarbuiten.
- In enkele dorpen is afgelopen jaren het winkelaanbod vrijwel of geheel verdwenen.
- Aantal kernen heeft eens per week kleine markt of enkele standplaats met voedsel.

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Toename van online verkoop, vooral in niet-dagelijkse sector, maar ook steeds meer van dagelijkse boodschappen.
- Supermarkten nemen steeds groter aandeel van levensmiddelen voor hun rekening en neigen naar schaalvergroting.
- Afname van het aantal fysieke winkels door concurrentie van online aanbod en gebrek aan opvolging, waardoor leegstand toeneemt.
- Verandering in consumentengedrag, enerzijds naar gemak en anderzijds naar iets bijzonders (kwaliteit, service, advies, beleving).
- Corona-crisis versterkt deze ontwikkelingen.

Opgaven

- Behoud van het winkelaanbod in kleine kernen.
- Behoud van gevarieerd winkelaanbod door bundeling van publieksfuncties en bezoekers.
- Tegengaan van leegstand door perspectief op (andere) invulling.

Acties

De acties zoals opgenomen in het Detailhandelsbeleid Gemeente West-Betuwe:

1. Vanuit de hoofdambitie van 'gebundelde deconcentratie' van het dagelijks winkelaanbod wordt de volgende winkelstructuur nagestreefd:
  - Hoofdcentrum Geldermalsen, met een zo divers mogelijk winkelaanbod.
  - Dorpscentrum Beesd met een volwaardig boodschappenaanbod aan het Dorpsplein, aangevuld met lokale speciaalzaken, diensten en horeca aan de Voorstraat.
  - Grote Dorpssteunpunten Waardenburg, Haften en Meeteren, met een volwaardige supermarktvoorziening en (behoudens Meeteren) enkele direct omliggende publieksfuncties.
  - Kleine Dorpssteunpunten Vuren Heukelum, Asperen, Deil en Herwijnen, met behoud van een kleine supermarkt.
2. In principe zijn nieuwe detailhandelsontwikkelingen buiten deze gebieden niet gewenst, met uitzondering van:
  - Verkoop van volumineuze artikelen op specifieke locaties.
  - Ondergeschikte verkoop op boerderijen.
3. Dynamische behandeling van standplaatsen.

De gedetailleerde acties met bijbehorende indicatie van budget, planning en ureninzet zijn als volgt:

Actie	Indicatie budget/planning	Indicatie uren
Detailhandelsbeleid opnemen in Omgevingsplan	Via Omgevingsplan in 2024	PM
Opstellen winkeltijdenverordening	€10.000 in 2022	200
Opstellen leegstandsbeleid en leegstandsverordening inclusief transformatie naar private woon-werkfuncties winkelgebied Geldermalsen	€30.000 in 2023	400
Opstellen horeca- en terrassenbeleid, inclusief onderzoek uitbreiding terrassen	€20.000 in 2022	200
Organiseren tweejaarlijkse evaluatie beleid	Binnen bestaande formatie in 2023	40
Opstellen regels uitstallingen en reclameborden	Binnen bestaande formatie in 2022	100
Overlegstructuur opzetten ter verbetering van uitstraling Centrumgebied Geldermalsen	Binnen bestaande formatie	80
Stimuleren kwaliteitsverbetering winkelgevels (subsidiereregeling)	€50.000	100
Onderzoeken mogelijkheden Kerkstraat als aantrekkelijk aanloopgebied richting centrum Geldermalsen	€15.000	PM
Onderzoeken mogelijkheden uitbreiding supermarkt Lidl centrum Geldermalsen	PM in 2022	PM
Onderzoek mogelijkheden om parkeerregime centrum Geldermalsen te verbeteren	€15.000 in 2021	PM
Oeverzone van de Linge verbinden met centrum van Geldermalsen	Via plan Jachthaven in 2021-2024	PM
Gebiedsvisie centrum Haaften, inclusief concentratie detailhandel	Via gebiedsvisie Haaften in 2022	PM
Uitvoering gebiedsvisie Haaften	Via gebiedsvisie Haaften in 2023-2026	PM
Gebiedsvisie Lingewaarden	€15.000 in 2025	PM
Onderzoek uitbreiding supermarkt Maximaplein	Via RO in 2022	PM
Gebiedsvisie Waardenburg	Via gebiedsvisie Waardenburg in 2022	PM

Hoofdstuk 5 **Versterken vestigingsklimaat**

5.1 Inleiding

Belangrijke randvoorwaarden voor het goed functioneren van bedrijven en instellingen zijn het aanbod van voldoende arbeidspotentieel, voldoende ruimte voor uitbreiding en nieuwe bedrijvigheid, alsmede het aantrekkelijk en levendig houden van de dorpen en het buitengebied.

5.2 Voldoende arbeidspotentieel

Uitgangssituatie

Beknopte kenschets van de arbeidsmarkt in West Betuwe:

- Gemeente West-Betuwe heeft een beroepsbevolking van 28.000 personen en een vergelijkbaar aantal arbeidsplaatsen.
- Ongeveer een derde van de beroepsbevolking werkt in de gemeente zelf, terwijl tweede elders werkt en een ongeveer even groot aantal arbeidsplaatsen wordt ingevuld door mensen van buiten de gemeente.
- De werkloosheid in de gemeente is relatief laag, maar desondanks heeft zo'n 1.150 personen geen werk, een aantal dat door de corona-crisis waarschijnlijk gaat toenemen.
- Behoorlijk aantal arbeidsmigranten in de gemeente/regio.

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Jongeren vertrekken voor studie of werk naar elders en keren na hun opleiding slechts beperkt terug, mede door gebrek aan betaalbare woningen voor starters op de woningmarkt.
- Toenemende vergrijzing van de bevolking waardoor het lokale arbeidsaanbod op termijn nauwelijks meer toeneemt.

- Arbeidsmarkt van de toekomst vraagt nieuwe kennis en capaciteiten, o.a. in de Techniek, IT, data-science, etc., maar ook vaardigheden als creativiteit, ondernemerschap en probleemoplossend vermogen, hetgeen ook bij- en omscholing van werkenden vergt.
- Risico van sociale tweedeling door beperkte aansluiting tussen de vaardigheden van laagopgeleiden/laaggeletterden met de arbeidsmarkt van de toekomst.

Opgaven

- Verbeteren van de aansluiting tussen arbeidsmarkt en (praktisch) onderwijs.
- Vasthouden en aantrekken jong talent voor de gemeente/regio.
- Zorgdragen voor voldoende huisvesting voor buitenlandse medewerkers.
- Stimuleren van participatie van niet-werkenden (o.a. via regionaal werkbedrijf).
- Stimuleren van grotere betrokkenheid van MKB-bedrijven in initiatieven Werkzaak/RW POA Rivierenland.

Acties

De belangrijkste acties voor versterking van het arbeidspotentieel zijn:

- Voortdurend inzetten op matching arbeidsvraag en -aanbod.
- Stimulering van leven lang ontwikkelen.
- Huisvesting en voorzieningen voor arbeidsmigranten.

Actie	Voortdurend matchen van arbeidsvraag en -aanbod
Doel	Vermindering van arbeidstekorten en werkloosheid door voortdurende aandacht voor de matching van arbeidsvraag en aanbod
Aanpak	Regelmatige dialoog met ondernemersverenigingen en grotere en groeiende bedrijven en instellingen over de toekomstige behoefte aan personeel en bijscholing en inbreng van deze vraag in RW POA en Werkzaak Rivierenland. Daarnaast wordt de aansluiting voor de speerpuntsectoren Agribusiness/Fruiteelt, Logistiek en Maakindustrie gestimuleerd door initiatieven van MBO/HBO en bedrijven gericht op gezamenlijke kennisontwikkeling, opleidingen en innovatie, zoals de Fruit Tech Campus, Huis van de Logistiek in Tiel en zo mogelijk een fieldlab smart industry in de regio Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het binden van jongeren aan de gemeente via stages en gekoppelde baankansen en een passend woningaanbod
Trekker	RW POA en Werkzaak Rivierenland
Partners	Ondernemersverenigingen, individuele werkgevers, onderwijsinstellingen uit ruime regio, Greenport Gelderland/Fruitpact, Logistics Valley, Provincie Gelderland
Rol gemeente	Verbinden (Accountmanagement bedrijven) en stimuleren (opdracht Werkzaak)
Indicatie budget	Via regionaal-economisch ambtiedocument en RIF
Indicatie uren	50 per jaar

Actie	Stimuleren van leven lang ontwikkelen
Doel	Voortdurende aandacht voor nieuwe vaardigheden bij personeel van bedrijven en instellingen
Aanpak	Leven lang ontwikkelen komt in Nederland slechts moeizaam van de grond. Hoewel de primaire verantwoordelijkheid voor bij- en omscholing bij werkgevers en werknemers ligt, is het belangrijk dat ook de gemeente hier in haar accountmanagement van bedrijven en contacten met ondernemersverenigingen aandacht voor vraagt, teneinde zowel bedrijven als personeel zoveel mogelijk toekomstproof te houden
Trekker	RW POA
Partners	Lokale bedrijven en ondernemersverenigingen, onderwijsinstellingen met deeltijdaanbod voor bedrijfsmedewerkers
Rol gemeente	Verbinden en stimuleren
Indicatie budget	Via regionaal-economische ambitedocument en RIF en RW POA
Indicatie uren	PM

Actie	Huisvesting en voorzieningen arbeidsmigranten
Doel	Aangezien arbeidsmigranten vooralsnog een noodzakelijke aanvulling vormen voor de lokale arbeidsmarkt, is het belangrijk voor hen goede huisvesting en voorzieningen te regelen
Aanpak	Opstellen van een beleidsplan voor de huisvesting van arbeidsmigranten, waarin kaders worden gegeven wat wel en niet kan en hoe huisvesting moet worden ingericht. In dit beleidsplan wordt ook aandacht besteed aan maatschappelijke aspecten. In regionaal overleg wordt kennis gedeeld en gekeken wordt naar mogelijkheden voor een gezamenlijke beheerstichting voor aanbod van kwalitatief goede huisvesting.
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Lokale werkgevers, uitzendbureaus en arbeidsmigranten zelf
Rol gemeente	Stimuleren en faciliteren
Indicatie budget	Via beleid arbeidsmigranten voor periode 2021-2025
Indicatie uren	PM

5.3 Ruimte voor bedrijvigheid

Uitgangssituatie

Beknpte kenschets van de werklocaties in West Betuwe

- Totale bestaande voorraad bedrijventerreinen ruim 350 hectare netto (verdeeld over 29 locaties), waarvan een beperkt deel nog uitgifbaar (hard aanbod van circa 4 ha).
- Bedrijventerreinen verantwoordelijk voor 52% van totaal aantal banen; de rest bevindt zich in de kernen en het buitengebied.

- Circa 60% van de werkgelegenheid op bedrijventerreinen betreft banen in de sectoren logistiek/groothandel en industrie.

Belangrijkste trends & ontwikkelingen:

- Tot 2030 aanhoudende behoefte aan bedrijventerreinen in Rivierenland.
- Processen van digitalisering en robotisering zijn van grote invloed op bedrijfsprocessen in logistiek en maakindustrie.
- Er worden nieuwe (aanvullende) eisen gesteld aan de kwaliteit en uitstraling van bedrijventerreinen, waaraan lang niet alle terreinen voldoen (functionele en fysieke veroudering).
- Belang van duurzaamheid (energietransitie, circulaire processen, klimaatadaptatie) neemt ook op bedrijventerreinen toe.
- Flexibilisering van arbeid (o.a. ZZP) vergt ook andere vormen van werklocaties en ontmoeting.

Opgaven

- Marktgericht (voor de 'juiste' doelgroepen) ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen.
- Regionale afstemming over juiste segmentering van bedrijventerreinen.
- Behouden van voldoende ontwikkelruimte voor groei en verplaatsing lokale bedrijven, ook in kernen en buitengebied (o.a. in vrijkomende gebouwen, mits niet-hinderlijk).
- Kwaliteit op peil houden van de bestaande bedrijventerreinen (toekomstbestendig).
- Aanpakken van urgente hinder- en mobiliteitsknelpunten op/nabij bedrijventerreinen.

Acties

De belangrijkste acties op het vlak van ruimte voor bedrijvigheid:

1. Ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein.
2. Kleinschalige uitbreidingsbehoefte op lokale bedrijventerreinen in de kernen.
3. Revitalisering van (verouderde delen van) bedrijventerreinen.
4. Transformatie van (verouderde delen van) bedrijventerreinen.
5. Integraal toetsingskader voor grootschalige (logistieke) vestigers zonder lokale binding.
6. Verminderen hinder door bedrijven in kernen en buitengebied.
7. Afwegingskader voor toestaan van nieuwe functies op bedrijventerreinen.
8. Onder voorwaarden toestaan van nieuwe functies buiten formele werklocaties.
9. Kansen verzilveren door inzet op actielijnen uit RPW Agenda Toekomstbestendigheid.

Actie	Ontwikkelen van een nieuw bedrijventerreinen
Doel	Het aanbieden van voldoende en kwalitatief geschikte ruimte op bedrijventerreinen om in de komende jaren te kunnen blijven voorzien in de verwachte uitbreidingsvraag vanuit lokale en regionale bedrijven.

Aanpak	Ontwikkeling van bedrijventerrein Hondsgemet-Noord (26 ha netto) voor middelgrote tot grote bedrijven. Het plan is regionaal afgestemd in RPW Rivierenland en voorziet in een aantoonbare behoefte. De ontwikkeling leidt tot meer verkeer op de provinciale weg N327 en daarom zijn eerst ingrijpende verkeersmaatregelen nodig. Hondsgemet-Noord is de ideale locatie is voor uitbreiding, maar het is van belang om als gemeente ook voorbereid te zijn op mogelijk lange vertraging. Gezien de groeiende marktbelangstelling en de grote onzekerheid rondom Hondsgemet-Noord is het verstandig om een alternatieve vestigingslocatie met goede ontsluiting (A15) in beeld te hebben.
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Private grondeigenaren, ondernemersverenigingen
Rol gemeente	Stimuleren en faciliteren via actief grondbeleid
Indicatie budget	<ul style="list-style-type: none"> Actie 1A: Ontwikkelen van bedrijventerrein Hondsgemet-Noord (budget planvorming binnen grondexploitatie), met uitgifte na 2025 Actie 1B: Onderzoek naar alternatief (zoekgebied) als Hondsgemet-Noord vertraagt of onhaalbaar blijkt. Actie kan gecombineerd worden met lange termijn verkenning naar de uitbreidingsbehoefte (na 2030) voor bedrijventerreinen. Onderzoekskosten: €25.000.
Indicatie uren	PM

Actie	Kleinschalige uitbreidingsbehoefte op lokale bedrijventerreinen in de kernen
Doel	Behouden en versterken van de (economische) vitaliteit en leefbaarheid in de kernen door groei- en verplaatsingsdynamiek waar mogelijk te faciliteren.
Aanpak	De economische vitaliteit van kernen hangt sterk samen met de aanwezigheid en bereikbaarheid van werkgelegenheid en voorzieningen. De waarde van bedrijven op lokale terreinen uit zich onder andere in werkgelegenheid voor de inwoners, sponsoring van (sport)verenigingen en bestuurlijke activiteiten door ondernemers. Dit zijn belangrijke redenen om bedrijven in de kernen 'vast te houden' en kleine uitbreidingen waar mogelijk te faciliteren. De gemeente kan door gesprekken te voeren met (vertegenwoordigers) van het lokale bedrijfsleven een goed beeld krijgen van deze behoefte. Voor kernen met veel dynamiek kan aanvullend een enquête onder bedrijven uitgezet worden om de uitbreidingsvraag nog scherper in beeld te krijgen.
Trekker	Omgevingsdienst Rivierenland
Partners	Regionaal Acquisitie Punt (RAP), ondernemersverenigingen en gemeente
Rol gemeente	Faciliteren
Indicatie budget	<ul style="list-style-type: none"> Actie 2A: Ontwikkeling bedrijventerrein Zeiving Noord West via projectontwikkelaar (kostenverhaal) na 2023 Actie 2B: Ontwikkeling bedrijventerrein De Geer Ophemert via projectontwikkelaar (kostenverhaal) na 2023 Actie 2C: Ontwikkeling Proeftuinen Geldermalsen via particulier initiatief, kostenverhaal en grondexploitatie gemeente vanaf 2021 Actie 2D: Onderzoek uitbreiding bedrijventerrein Beesd €20.000 in 2022 Actie 2E: Ontwikkeling bedrijventerrein 't Overrijke te Haaften via projectontwikkelaar (kostenverhaal) in periode 2021-2024
Indicatie uren	PM

Actie	Revitalisering van verouderde (delen van) bedrijventerreinen
Doel	Stimuleren van organische kleinschalige herontwikkeling op zoneniveau, waarbij de behoeften en investeringsplannen van één of enkele bedrijven als trigger functioneren en leiden tot een impuls voor de omgeving.
Aanpak	De focus zal ook gelegd moeten worden op het maken van een kwaliteitsslag op de bestaande bedrijventerreinen door revitalisering (opknappen en behouden van functie als bedrijventerrein). Er zijn reeds kansrijke bedrijventerreinen voor revitalisering aangewezen. Om revitalisering op gestructureerde wijze van de grond te krijgen is eerst een plan van aanpak nodig met o.a. aandacht voor: de opgaven vanuit kwaliteit en ruimte, lopende zaken en aandachtspunten per bedrijventerrein, betrokkenheid stakeholders, beleidskader gemeente en regio, financiering/subsidiering door gemeente/provincie en organisatiestructuur om te komen tot private trekkracht. Het plan van aanpak (plankosten) leidt tot een revitaliseringsplan (incl. uitvoeringskosten).
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Grond- en vastgoedeigenaren, Regio Rivierenland, Provincie Gelderland
Rol gemeente	Stimuleren en coördineren
Indicatie budget	<ul style="list-style-type: none"> Actie 3A Revitalisering Zeiving Zuid: Planvorming €25.000 in 2022, Uitvoering ntb in periode 2023–2025 Actie 3B Revitalisering Oudenhof: Planvorming € 25.000 in 2024, Uitvoering ntb 2025–2027 Actie 3C Visie intrekken Waardenburg West, nieuw beeldkwaliteitsplan opstellen, €15.000 in 2021
Indicatie uren	<ul style="list-style-type: none"> Actie 3A Revitalisering Zeiving Zuid: Planvorming 200; Uitvoering: PM Actie 3B Revitalisering Oudenhof: Planvorming 200, Uitvoering PM Actie 3C Nieuw beeldkwaliteitsplan Waardenburg West: 50

Actie	Transformatie van verouderde (delen van) bedrijventerreinen
Doel	Versnellen van transformatieplannen op deelzones van bedrijventerreinen, waarbij nieuwe functies een kwaliteitsimpuls vormen voor de omgeving.
Aanpak	Transformatie gaat over de gedeeltelijke omzetting van een bedrijventerrein naar andere functies. Er zijn al kansrijke (delen van) bedrijventerreinen voor transformatie aangewezen. De gemeente kan een stimulerende en coördinerende rol innemen om goede initiatieven en plannen uit de markt ook daadwerkelijk tot uitvoering te brengen. Het plan van aanpak (plankosten) leidt tot een revitaliseringsplan (incl. uitvoeringskosten).
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Grond- en vastgoedeigenaren, ontwikkelaars
Rol gemeente	Stimuleren en coördineren
Indicatie budget	<ul style="list-style-type: none"> Actie 4A Transformatie De Oven: Planvorming €25.000 in 2023, Uitvoering ntb in periode 2024–2026 Actie 4B Transformatie Lingewaarden: Planvorming €25.000 in 2025, Uitvoering ntb in 2026-2028
Indicatie uren	<ul style="list-style-type: none"> Actie 4A Transformatie De Oven: Planvorming 200, Uitvoering PM Actie 4B Transformatie Lingewaarden: Planvorming 200, Uitvoering PM

Actie	Integraal toetsingskader voor grootschalige (logistieke) vestigers zonder lokale binding
Doel	Ook in de komende jaren zal behoefte zijn aan grote kavels (aan de A15 en eventueel A2). Bedrijvenpark Medel (Tiel) is aangewezen als locatie voor XXL-logistiek vanaf 5 tot

	10+ hectare. Ook locaties aan de A15 en A2 in West Betuwe staan regelmatig in de belangstelling van grote (internationale) logistieke bedrijven/beleggers. Een toetsingskader draagt bij aan het maken van een integrale afweging om ruimtevragers (tot maximaal 5 hectare) van buitenaf wel of niet te accommoderen op de (schaarse) bedrijventerreinen in de gemeente. Economische en maatschappelijke aspecten spelen daarbij een rol.
Aanpak	Opstellen van een integraal toetsingskader voor vestiging van (logistieke) vestigers zonder lokale binding met de gemeente West Betuwe. Onderdelen van een integrale afweging: situatie vraag-aanbod (wel of geen Hondsgemet Noord), hoeveelheid werkgelegenheid per hectare, match van nieuwe banen met arbeidsaanbod West Betuwe, economische toegevoegde waarde/spin-off, de landschappelijke inpassing en de duurzaamheid van de nieuwe vestiger.
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Regio Rivierenland, Logistics Valley
Rol gemeente	Beheren/toetsen
Indicatie budget	€15.000 (extern laten opstellen toetsingskader)

Actie	Verminderen hinder door bedrijven in kernen en het buitengebied
Doel	Niet alle bedrijven met hindergevend economische activiteiten zijn gevestigd op bedrijventerreinen. Ook in de kernen en in het buitengebied zijn solitaire bedrijven gevestigd die overlast veroorzaken voor de omgeving, bijvoorbeeld door geur, geluid, stof en/of vrachtverkeer. De gemeente wil de hinder door deze bedrijven zo veel mogelijk verminderen.
Aanpak	De sturingsmogelijkheden van de gemeente zijn vaak beperkt, maar in specifieke gevallen is het mogelijk om overlast terug te dringen. Beleidsmatig wordt ingezet om bedrijven te verplaatsen naar bedrijventerreinen, maar in de praktijk gebeurt dit nauwelijks. Een gemeentelijk aanpak (samen met ODR) zou daarom gericht moeten zijn om in gesprek te komen met bedrijven, die: <ul style="list-style-type: none"> • Activiteiten ontplooiën met veel (aantoonbare) hinder voor de omgeving en plannen hebben om grootschalig te investeren • Stoppende bedrijven waar de bedrijfsfunctie geschrapt kan worden • Snel groeiende bedrijven die beter op een bedrijventerrein passen (geen extra ontwikkelruimte bieden, maar ondersteunen met verplaatsing)
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Hinderlijke bedrijven, Omgevingsdienst Rivierenland (ODR), ondernemersverenigingen
Rol gemeente	Stimuleren en faciliteren
Indicatie budget	PM
Indicatie uren	PM

Actie	Afwegingskader voor toestaan nieuwe functies op bedrijventerreinen
Doel	Er is landelijk sprake van een toenemende verkleuring van bedrijventerreinen door activiteiten vanuit de detailhandels- en vrijetijdssector die op zoek zijn naar (goedkope) ruimte op goed bereikbare locatie dicht tegen het verstedelijkt gebied. In West Betuwe speelt dit ook en er is behoefte aan een helder afwegingskader voor het wel of niet toestaan van dit soort nieuwe activiteiten op de bedrijventerreinen.
Aanpak	Voor sommige bedrijventerreinen kan verkleuring een gunstige ontwikkeling zijn omdat er nieuwe impulsen kunnen ontstaan die bijdragen aan de toekomstbestendigheid. Voor andere bedrijventerreinen kan het een probleem vormen als dit ten koste gaat van het economische functioneren van de al gevestigde bedrijven (verkeersdrukte,

	parkeerproblematiek of milieuruimte). Er zijn al kansrijke bedrijventerreinen aangewezen voor functieverruiming en voor die terreinen is een aanpassingen van het bestemmingsplan nodig.
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	-
Rol gemeente	Beheren en faciliteren
Indicatie budget	€15.000 in 2023
Indicatie uren	200

Actie	Onder voorwaarden toestaan van economische functies op niet-formele werklocaties
Doel	Er is een toename van werkfuncties in woonwijken, langs uitvalswegen en in het buitengebied. Naast zzp-ers en kleine dienstverlenende bedrijven geldt dit ook steeds meer voor activiteiten die op bedrijventerreinen horen. Deze behoeften van bedrijven vragen soms om verruiming van het bestemmingsplan om activiteiten buiten bedrijventerreinen, onder voorwaarden, toe te staan.
Aanpak	Goede argumentatie is nodig om in specifieke gevallen wel of juist niet mee te werken aan het toestaan van bedrijfsfuncties buiten bedrijventerreinen. Enerzijds gaat het om meebewegen met de nieuwe economie, die zich ruimtelijk vertaalt naar meer gemengde en aantrekkelijke woon- en werkomgevingen. Anderzijds blijven bedrijventerreinen de aangewezen plek voor extensieve en hindergevende functies. De volgende economische functies zouden, onder nader uit te werken voorwaarden, toegestaan kunnen worden: startersruimte aan huis, onder voorwaarden mogelijk maken van niet-hinderlijke werkfuncties in landelijk gebied, hernieuwde invulling van maatschappelijk vastgoed (bijv. zorg, onderwijs of religie)
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Ondernemersverenigingen, dorpsraden, Regio Rivierenland
Rol gemeente	Beheren en faciliteren
Indicatie budget	€15.000 in 2023
Indicatie uren	200

Actie	Kansen verzilveren door inzet op actielijnen uit RPW Agenda Toekomstbestendigheid
Doel	De gemeenten in regio Rivierenland gaan in samenwerking met stakeholders aan de slag met het toekomstbestendig maken en houden van de bestaande bedrijventerreinen. De RPW Agenda Toekomstbestendigheid hanteert drie actielijnen om concrete kansen op bedrijventerreinen te verzilveren.
Aanpak	De gemeente West Betuwe gaat volgens regionale afspraken aan de slag met de volgende drie actielijnen, gericht op de organisatie onder eindgebruikers, het faciliteren van nieuwe bottom-up initiatieven en kennisontwikkeling: <ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren en faciliteren van samenwerking (bijv. parkmanagement) • Bijdrage (incentive) aan innovatieve projecten en maatregelen (WIF) • Kansencarta bedrijventerreinen (circulariteit en klimaatadaptatie)
Trekker	Regio Rivierenland
Partners	Regiogemeenten, provincie Gelderland, RES-traject
Rol gemeente	Verbinden en coördineren
Indicatie budget	Financiering via provincie Gelderland en RIF in periode 2022-2025
Indicatie	PM

5.4 Vitale kernen en buitengebied

Uitgangssituatie

Beknopte kenschets van de woon- en leefomgeving in West Betuwe:

- West Betuwe beschikt over een aantrekkelijk woon- en leefklimaat gebaseerd op rust, ruimte, groen, cultuurhistorie en leefbaarheid.
- De meeste kernen kennen een sterke sociale cohesie en verenigingsleven.
- Het woningaanbod bestaat met name uit eengezinswoningen in de koopsector.
- Mede door de centrale ligging en aantrekkelijke omgeving is er bij mensen van buiten de regio veel belangstelling voor beschikbare woningen in West Betuwe, waardoor het aanbod van betaalbare huisvesting voor o.a. jongeren uit de gemeente beperkt is.
- Versnipperde (solitaire) bedrijfslocaties in de gemeente veroorzaken deels overlast door veel en/of zwaar verkeer, geluid, uitstoot, etc.

Belangrijke trends & ontwikkelingen:

- Er is sprake van vergrijzing in kleine kernen, hetgeen leidt tot vraag naar woningen voor senioren en risico op teruggang van het draagvlak voor voorzieningen.
- Jongeren trekken naar de stad voor studie en werk en keren niet (langer) terug naar kleine kernen en het landelijk gebied.

Opgaven

- Passend woningaanbod voor jongeren behouden en ontwikkelen (ook doorstroming).
- Aantrekkelijk voorzieningenniveau behouden in kernen (voor zover mogelijk).
- Hergebruik en kwaliteitsbehoud van vrijkomende gebouwen, zowel in het buitengebied (agrarische gebouwen) als in de kernen (o.a. maatschappelijk vastgoed).
- Aanpakken van urgente hinder- en mobiliteitsknelpunten op/nabij woonlocaties.

Acties

De belangrijkste actie voor het op peil houden van de vitaliteit van dorpen en kernen:

1. Stimulering van levendigheid in kernen en buitengebied.

Actie	Stimulering van levendigheid in kernen en buitengebied
Doel	Vitaal en levendig houden van kernen en buitengebied

Aanpak	Conform de voornemens in het bidbook wordt ook vanuit economisch perspectief aandacht besteed aan het vitaal houden van kernen en het buitengebied, door het uitwerken van kernenagenda's, het vergroten van het draagvlak voor voorzieningen (o.a. via toerisme), het faciliteren van plannen van plaatselijke winkeliers en ondernemers (inclusief ZZP'ers), en het benutten van vrijkomend maatschappelijk en agrarisch vastgoed voor kleinschalige ondernemers en flexplekken voor o.a. ZZP'ers (zie ook vorige paragraaf)
Trekker	Gemeente West Betuwe
Partners	Dorpsraden, lokale winkeliers/ondernemers, ontwikkelaars van kleinschalig bedrijfstvastgoed, bedrijfsverzamelgebouwen en flexplekken
Rol gemeente	Verbinden, stimuleren en faciliteren
Indicatie budget	Via kernenbudget voor periode 2021-2024
Indicatie uren	PM

Hoofdstuk 6 **Slagvaardige uitvoering**

6.1 Inleiding

Naast de bijdrage van de gemeente aan het Regionaal Investeringsfonds (RIF) ad 2 euro per inwoner en aan Werkzaak Rivierenland zijn voor een actieve uitvoering van de acties voortkomend uit deze economische visie de nodige menskracht en middelen cruciaal.

6.2 Organisatie

Gemeente intern

De huidige personele inzet voor het beleidsterrein Economische Zaken en Recreatie en Toerisme is circa 2 fte. Daarnaast zijn collega's van andere afdelingen (RO, Milieu/Duurzaamheid, Mobiliteit, Sociale Zaken, etc.) bezig met verbetering van het vestigingsklimaat en de arbeidsmarkt.

Om de klappen als gevolg van de corona-crisis op te vangen en extra inspanningen te plegen voor versterking en verduurzaming van de lokale economie en arbeidsmarkt wordt de komende jaren enige extra inzet voorzien (zie volgende paragraaf), al dan niet via herschikking van de bestaande ambtelijke capaciteit.

Externe samenwerking

Aangezien de economie en arbeidsmarkt niet ophouden bij de gemeentegrenzen wordt op allerlei manieren samengewerkt met externe partners, waaronder:

- Lokale ondernemersverenigingen en dorpsorganisaties.
- Buurgemeenten in Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland.
- Regio FruitDelta Rivierenland, RW POA, Werkzaak Rivierenland.
- Uitvoerende clusterorganisaties als Greenport Gelderland/Fruitpact, Logistics Valley Rivierenland, Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland, Regionaal Centrum voor Techniek en Oost NL.
- Provincie Gelderland.
- Relevante Rijksdepartementen.

6.3 Financiële consequenties

De met de uitvoering van de acties gepaard gaande kosten zijn samengevat in onderstaande tabel.

Tabel 6.1 Overzicht kosten uitvoering acties

Speerpunt	Actie	Indicatie budget	Incidies/ Structureel	Opgenomen binnen begroting	Indicatie uren	Planning
Agribusiness	Doorontwikkeling Fruit Tech Campus	€ 325.000 voor periode 2020-2023	I	ja	1600	2020 - 2023
	Evenwichtig faciliteren van teeltondersteunende voorzieningen	€ 15.000	I	nee	100	2023
	Vooruitgaande promotie van West Betuwe als dé fruitgemeente	Via gebiedsmarketing, € 10.000	S	ja	300 p/j	2021-2024
	Bevorderen van de verbreding van de fruitketen en deze duurzamen	Gebiedsvisie proeftuinen, € 15.000	I	nee		2022
	Opstellen toetsingskader stimulering nevenactiviteiten	€ 15.000,-	I			2024
	Vergroten van de innovatiekracht	Via RIF	S	nee		2022 - 2025
Logistiek	Faciliteren van bestaande logistiek met veel toegevoegde waarde	€ 15.000	I	nee	100	2023
	Simuleren van verdere verduurzaming van logistieke bedrijvigheid	Via energietransitie, duurzaamheidsagenda	S		200 p/j	2021 - 2024
	Lobby voor blijvende bereikbaarheid van de regio	Via Lobby en Branding regio			40 p/j	2021 - 2025
Masindustrie	Bevorderen van aansluiting op smart industry initiatieven	Via regionaal economisch ambliedocument -> RIF	S	nee	40 p/j	2021 - 2025
	Bieden van voldoende ruimte voor uitbreiding en vernieuwing	Via Werklocaties				2021 - 2025
	Verduurzaming en innovatie van Producten en productieprocessen	Via RIF	S	nee		2021 - 2025
	Acquisitieplan opstellen specifiek voor deze sector voor uit te geven kavels bedrijventerrein Hondsgemet-Noord	€ 20.000	I	nee	100	2024
Recreatie & Toerisme	Acties zoals opgenomen in het Beleid Recreatie en Toerisme West Betuwe 2020-2023	Via uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme	I/S	ja	800 p/j	2020 - 2023
		Via regionaal economisch ambliedocument -> RIF	S	nee	50 p/j	2021 - 2025
Arbeidsmarkt	Verbeteren aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs	Via regionaal economisch ambliedocument -> RIF en RW/POA	S	nee		2021 - 2025
	Simuleren van leven lang ontwikkelen	Via beleid arbeidsmigranten	S	nee	pm	2021 ->
Werklocaties	Huisvesting en voorzieningen arbeidsmigranten	Grondexploitatie	I	ja	pm	2021 - 2024
	Planontwikkeling bedrijventerrein Hondsgemet-Noord	Grondexploitatie	I	ja	pm	> 2025
	Uitgifte bedrijventerrein Hondsgemet-Noord	Via projectontwikkelaar, kostenverhaal	I	nvt	pm	Na 2023
	Ontwikkeling bedrijventerrein Zeiving Noord West	Via projectontwikkelaar, kostenverhaal	I	nvt	pm	Na 2023
	Ontwikkeling bedrijventerrein De Geer Ophemert	Via particulier initiatief, kostenverhaal en grondexploitatie gemeente	I	nee	pm	2021 ->
	Ontwikkeling Proeftuinen te Geldermalsen	€ 20.000	I	nee	pm	2022
	Onderzoek uitbreiding bedrijventerrein Beesd	Via projectontwikkelaar, kostenverhaal	I	nvt	pm	2021 - 2024
	Ontwikkeling Bedrijventerrein 't Overrijke te Haastten	€ 15.000	I	ja	50	2021
	Visie in trekken Waardenburg West, nieuw beeldkwaliteitsplan opstellen	€ 25.000	I	nee	200	2022
	Revitaliseringsplan opstellen voor Zeiving Zuid	pm	I	nee	pm	2023 - 2025
	Uitvoering Revitaliseringsplan Zeiving Zuid	€ 25.000	I	nee	200	2023
	Revitaliseringsplan opstellen Oudenhof	pm	I	nee	pm	2024 - 2026
	Uitvoering Revitaliseringsplan Oudenhof	€ 25.000	I	nee	pm	2024
	Onderzoek Transformatie, transformatieplan De Oven opstellen	pm	I	nee	pm	2025 - 2029
	Uitvoering transformatie De Oven	€ 25.000	I	nee	pm	2022
Integrale gebiedsvisie Fruit Tech Campus (ontwikkeling proeftuinen)	€ 15.000	I	nee	200	2023	
Integraal toetsingskader voor grootschalige (logistieke) vestigers zonder lokale binding	nvt	nvt	nvt	pm	2024	
Verminderen hinder door bedrijven in kernen en het buitengebied	€ 15.000	I	nee	200	2023	
Afwegingskader voor toestaan nieuwe functies op bedrijventerreinen	€ 15.000	I	nee	200	2023	
Afwegingskader onder voorwaarden toestaan van economische functies op niet-formele werklocaties	€ 15.000	I	nee	200	2023	
Kansen verzilveren door inzet op actielijnen uit RPW Agenda Toekomstbestendigheid	Via cofinanciering en subsidievragenrif	I	nee		2022 - 2025	

Speerpunt	Actie	Indicatie budget	Incldeel/ Structureel	Opgenomen binnen begroting	Indicatie uren	Planning
Woon- en leefomgeving	Stimulering van levendigheid in kernen en buitengebied, kernenagenda's	Via kernbudget	I	pm		2021 – 2024
	Detailhandelsbeleid opnemen in omgevingsplan	Via omgevingsplan	I	ja	pm	2024
	Winkeltijdenverordening opstellen aan de hand van uitkomsten onderzoek 2021	€ 10.000	I		200	2022
	Opstellen leegstandsbeleid en leegstandsverordening	€ 20.000	I	nee	400	2021
	Opstellen horeca- en terrassenbeleid inclusief onderzoek uitbreiding terrassen	€ 10.000	I	nee	200	2022
	Organiseren tweejaarlijkse evaluatie beleid met betrokkenen	binnen bestaande formatie	I		40	2023
	Opstellen regels omtrent uitstallingen en reclameborden met als doel het aantrekkelijk houden van winkelgebieden	binnen bestaande formatie	I		100	2022
	Overleg structuur opzetten ter verbetering van de uitstraling Centrumgebied Geldermalsen in samenwerking met pandeigenaren, winkeleigenaren en bewoners	binnen bestaande formatie	I		80	
	Stimuleren kwaliteitsverbetering winkelgevels, subsidieregeling	€ 50.000	I	nee	100	
	Onderzoeken mogelijkheden Kerkstrat als aantrekkelijk aanlooph gebied richting centrum Geldermalsen	€ 15.000	I			
	Onderzoeken mogelijkheden uitbreiding supermarkt Lidl centrum Geldermalsen		I			2022
	Onderzoeken mogelijkheden om parkeerregime centrum Geldermalsen te verbeteren	€ 15.000	I	ja		2021
	De Oeverzone van de Linge te verbinden met het centrum van Geldermalsen	Via plan Jachthaven	I	ja		2021 – 2024
	Gebiedsvisie centrum Haastten, inclusief concentratie detailhandel	Via gebiedsvisie Haastten	I			2022
	Uitvoering gebiedsvisie Haastten	Via gebiedsvisie Haastten	S			2023-2026
	Bijdrage aan gebiedsvisie Lingewaarden	€ 15.000	I	nee	pm	2025
	Onderzoek uitbreiding supermarkt Maximaplein	Via RO	I	nee		2022
	Bijdrage aan gebiedsvisie Waardenburg	Via gebiedsvisie Waardenburg	I			2022

6.4 Monitoring en evaluatie

Deze economische visie heeft 2030 als tijdshorizon, met een actieprogramma voor de periode 2021-2025. De voortgang van de acties wordt jaarlijks gemonitord via de reguliere planning & control cyclus.